

עירובי תבשילין

1. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף מו עמוד ב

איתמר, האופה מיום טוב לחול, רב חסדא אמר: לוקה, רבה אמר: אינו לוקה. רב חסדא אמר: לוקה, לא אמרין הואיל ומיקלעי ליה אורחים חזי ליה. רבה אמר: אינו לוקה, אמרין הואיל. אמר ליה רבה לרב חסדא: לדידך, דאמרת לא אמרין הואיל - היאך אופין מיום טוב לשבת? אמר ליה: משום עירובי תבשילין. - ומשום עירובי תבשילין שרינן איסורא דאורייתא? - אמר ליה: מדאורייתא צורכי שבת נעשין ביום טוב, ורבנן הוא דגזרו ביה, גזירה שמא יאמרו אופין מיום טוב אף לחול. וכיון דאצרכו רבנן עירובי תבשילין - אית ליה היכרא

2. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף טו עמוד ב

/משנה/. יום טוב שחל להיות ערב שבת לא יבשל בתחלה מיום טוב לשבת, אבל מבשל הוא ליום טוב, ואם הותר - הותר לשבת. ועושה תבשיל מערב יום טוב וסומך עליו לשבת. בית שמאי אומרים: שני תבשילין, ובית הלל אומרים: תבשיל אחד. ושוין בדג וביצה שעליו שהן שני תבשילין. אכלו או שאבד - לא יבשל עליו בתחלה, ואם שייר ממנו כל שהוא - סומך עליו לשבת. גמרא. מנא הני מילי? מנא הני מילי? - אמר שמואל: דאמר קרא זכור את יום השבת לקדשו - זכרהו מאחר שבא להשכיחו. מאי טעמא? - אמר רבא: כדי שיברור מנה יפה לשבת, ומנה יפה ליום טוב רב אשי אמר: כדי שיאמרו: אין אופין מיום טוב לשבת, קל וחומר מיום טוב לחול.

3. רא"ש מסכת ביצה פרק ב סימן א

ויראה דנפקא מינה בין אלו שני הטעמים דלרבא צריך לערב דוקא בערב יום טוב כדי שיברור מנה יפה לשבת ולרב אשי יכול לערב אפי' קודם ערב יום טוב ויום טוב של סוכות שחל להיות בחמישי בשבת יכול לערב ערב יום טוב עירוב אחד לשבת זו ולשבת הבאה:

4. שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום טוב סימן תקכז

אם הניח העירוב על דעת לסמוך עליו כל זמן שיהיה קיים, אפילו לייט אחר, לכתחלה לא יסמוך עליו לייט אחר, אבל בדיעבד יכול לסמוך עליו.

5. מגן אברהם סימן תקכז

כתב הר"ן פ"ג דפסחים דמדאורייתא אסור לבשל מ"ט לשבת ק"ו לחול אלא דשרי ע"י הואיל ואי מקלעי ליה אורחים חזי ליה השתא נמי חזי ליה מ"מ איסורא איכא וע"י עירוב שרי וכו' בגמ' ועססי' תקי"ב וכתבו התו' בפסחים דף מ"ו דאם בישל סמוך לחשיכה דליכא למימר שיקלעו ליה אורחים לוקה

6. ביאור הלכה סימן תקכז

עיין משנה ברורה מש"כ דהאיסור רק מד"ס משום סברא דהואיל ואלו מקלעי אורחים ולכן מהני העירוב כן כתב המ"א בשם הר"ן והוא כדעת רבה בגמרא פסחים דף מ"ז. ובמקום דלא שייך סברא דהואיל כגון סמוך לחשיכה כתבו התוס' בפסחים דף מ"ו דאסור מדאורייתא. אמנם נמצאו גם דעת ראשונים המקילין בזה היינו הרבינו אפרים והמאור שפסקו כרב חסדא לגמרי

ומלאכת שבת נעשין ביום טוב מדאורייתא ולדידהו אין חילוק בין מבעוד יום בין סמוך לחשיכה וכן הרמב"ם אף דפסק כרבה דהעושה מלאכה מיו"ט לחול אינו לוקה משום הואיל מ"מ לענין שבת תפס כסברת רב חסדא דמדאורייתא מלאכת שבת נעשין ביום טוב ורק מד"ס כדי שלא יקילו גם מיו"ט לחול וכן הבינו בדעתו ההגהות והסמ"ג וכן הוא גם דעת הב"י בדעת הרמב"ם. נראה דאף דלכתחלה בודאי צריך לזהר כדעת כל הני רבוותא הנ"ל ושהוא בענין דאורייתא וכמ"ש האחרונים מ"מ בשעת הדחק י"ל דכדאי הם רבותינו הראשונים האלה לסמוך עליהם בענין סמוך לחשיכה

7. חזון עובדיה יו"ט עמ רעח

ישתדל לכתחילה להקדים לבשל ביום טוב בשעות המוקדמות של היום כדי שייסיים בעוד היום גדול שאילו יזדמנו אורחים יוכל להגיש התבשילים לפנייהם ובמקום אונס רשאי להמשיך לבשל עד סמוך לשקיעה.

8. מנחת אשר, הרב אשר וייס

משום הואיל ומהי"ט אסר לבשל סמוך לחשיכה עיי"ש. ולפי"ז צ"ע במה שנוהגין להדליק את הנר מיו"ט לשבת דכיון דאין צרכי שבת נעשין ביו"ט לכאורה יש בזה איסור דאורייתא, דלא שייך בהדלקת הנר הואיל דאף אם מיקלע ליה אורחים אין לו שימוש מהנר ובשלמא בזמניהם שהיו משתמשים באור הנר להאיר להם את החשיכה אתי שפיר דנהנה ממנו תיכף בהדלקתו אף ביו"ט וכן כתב בתוס' רבינו פרץ בפסחים שם דמהי"ט מותר להדליק נר שבת ביו"ט סמוך לחשיכה כיון שנהנה ממנו תיכף והוי צורך היום (וכעיי"ז כתבו התוס' בביצה כ"ב ע"א לענין הדלקת הנר מיו"ט לחבירו עיי"ש) אך בזמנינו שאינו נהנה מן הנר כלל שהרי ביתו מואר באור החשמל וכל הדלקתו לשם מצות הדלה"י בשבת במה הותרה המלאכה.

וצריך לומר לכאורה דסמכינן על השיטות דצרכי שבת נעשין ביו"ט מהי"ט וכשיטת הרמב"ם בריש פ"ו מהיו"ט. ועיין בביאור הלכה ריש סי' תקכ"ז דבשעה"ד יש לסמוך על הראשונים דסי"ל צרכי שבת נעשין ביו"ט לענין סמוך לחשיכה.

9. תלמוד בבלי מסכת ביצה דף כא עמוד ב

דאמר רב הונא: מי שלא הניח עירובי תבשילין אופין לו פת אחת, ומבשילין לו קדרה אחת, ומדליקין לו את הנר. משום רבי יצחק אמרו: אף צולין לו דג קטן.

10. תוספות מסכת ביצה דף כב עמוד א

ומדליקין לו נר - מכאן משמע שצריך להזכיר בברכת עירובי תבשילין יהא שרי לבשולי ולאפווי ולאדלוקי וכו' ואם בשביל הדלקה לא התנה משמע הכא דיהא אסור להדליק לו רק נר א' מדחזינן דהוצרך להזכיר אדלוקי הנר משמע דאסור למי שלא הניח להדליק לו רק נר אחד.

11. חידושי הרשב"א מסכת ביצה דף כב עמוד א

מהא דקתני ומדליקין את הנר איכא למשמע דאף הדלקת הנר צריכה עירוב, וצריך לומר בדין יהא שרא לנא לאדלוקי שרגא וכן כתב הרב בהלכות. ויש אומרים דאינו צריך אלא הכא סדורא דשלחנו הוא דנקט ומיהו למעשה שפיר דמי לאחמורי ולמימר הכין.

12. רמב"ם הלכות יום טוב פרק ו הלכה ח

המניח עירובי תבשילין חייב לברך, ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות עירוב, ואומר בעירוב זה יותר לי לאפות ולבשל מיום טוב שלמחר לשבת, ואם זכה בו לאחרים אומר יותר לי ולפלוגי ולפלוגי או לאנשי העיר כולם לאפות ולבשל מיום טוב לשבת.

13. שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום טוב סימן תקכז יט

מי שלא עירב מותר להדליק נר של שבת, ויש אוסרים.

14. משנה ברורה סימן תקכז

(נד) מותר להדליק - דלהדלקת הנר א"צ עירוב ולדעה זו אין אומרים בנוסח בהדין עירובא ולאדלוקי שרגא:

(נה) ויש אוסרין - הרבה אחרונים הסכימו דעיקר כדעה זו ולכך אנו אומרים בנוסח בהדין עירובא גם לאדלוקי שרגא דגם זה ניתן על ידי העירוב אלא דאם הניח העירוב ולא אמר אין אסור בדיעבד דממילא נגרר גם זה אבל אם לא הניח כלל אסור ורק נר אחד מותר להדליק בכל אופן ויש מקילין כדעה ראשונה להדליק כל מה שרוצה ולכתחלה נכון שיקנה לאחרים והם ידליקו לו או יסתפק בנר אחד

15. חזון עובדיה יו"ט ערוב תבשילין

היושבים במלון ובעל המלון מערב עירובי תבשילין אינם צריכים לערב רק בשביל להדליק הנרות מיום טוב לשבת ואם מניחים רק בשביל הדלקת נר לא יברכו.

16. שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום טוב תקכח סעיף ב

יום טוב שחל להיות בע"ש, אין מערבין לא עירובי חצרות ולא עירובי תחומין (אפילו אם הניח ערוב תבשילין) (ר"ן פ"ב דביצה); אבל אם נזכר ביום הראשון בשני ימים טובים של גלויות, יכול לערב עירובי חצרות בתנאי; אבל עירוב תחומין אין מניחין אותו ביום טוב בתנאי.

17. מגן אברהם נ תקכח סעיף ב

ב ואפ"י אם כו' - דע"ת אין מתיר אלא צרכי סעודה

18. הר"ן על הרי"ף מסכת ביצה דף ט עמוד א

דלא שרו אלא עירובי תבשילין דבר שהוא דומה לתקון סעודה כגון אפייה ובישול

19. רבי עקיבא איגר אורח חיים סימן תקכח סעיף ב

לכאורה הא נראה ליתן טעם אחר. דע"ת אינו מתיר רק מה דמותר ביום טוב לעשות לצורך עצמו מותר לעשות לצורך שבת.

17. משנה ברורה סימן תקכח ס"ק ג

(ג) אפילו וכו' ע"ת - דעירובי תבשילין אינו מתיר אלא לתקן צרכי סעודה לצורך מחר:

18. שולחן ערוך אורח חיים הלכות יום טוב סימן תקכז

חוזר ונוטל מיד הזוכה, ומברך על מצות עירוב ואומר: בדין יהא שרי לן לאפויי ולבשולי ולאטמוני ולאדלוקי שרגא ולמעבד כל צרכנא מיו"ט לשבת, לנא ולפלוגי ולפלוגי או לכל בני העיר הזאת.

19. משנה ברורה סימן תקכז ס"ק לז

ויש שכתבו גם לאפוקי [והיינו הוצאה]

20. שולחן ערוך אורח חיים הלכות לולב סימן תרסז

ואסור להכין ביו"ט לצורך ליל יום טוב, ולכן אסור להעמיד השלחנות והספסלים בבית לצורך הלילה, דהוי הכנה (הגהות מיימוני ומהרי"ל).

21. מגן אברהם סימן תרסז

שאר הכנות אסורים וכ"כ במנהגי' ה' פסח דאסור להבי' יין מיו"ט לחבירו וגם במהרי"ל אסור לחפש הס"ת משבת ליו"ט משום הכן

22. רבי עקיבא איגר אורח חיים סימן תרסז

וע' מג"א סק"ח ס"ב בשם הר"ן ועמ"ש שם בגליון ולטעמ' דידי שם הכא מיו"ט לשבת מותר ע"י ע"ת דשייך ג"כ היתירא הואיל ומקלעי אורחים ורוצים ללמוד הפרשה שיקראו בשבת לגלול אבל לטעמא דהמג"א שם הר"ן דע"ת אינו מתיר אלא צרכי סעודה. א"כ הכא אסור לחפש הס"ת מיו"ט לשבת. ועמ"ש בגליון לעיל סי' ש"ב במג"א ס"ו:

23. משנה ברורה סימן תרסז ס"ק ה

ולכן אסור לחפש הס"ת משבת ליו"ט (דהיינו להעמיד הס"ת בפרשה שיקראו בה ביום טוב אסור בשבת עיו"ט) וכן מיו"ט לחבירו:

24. חזון עובדיה יו"ט עמ שג

מותר להציע מיטות מיום טוב לשבת ולהדיח כלים מיום טוב לשבת וכן מותר לגלול ספר תורה מיום טוב לשבת כל שקיים ערוב תבשילין

24. משנה ברורה סימן שב ס"ק יז

ומ"מ ביום טוב שחל בע"ש מותר לקפל טליתו כשפושטו אם היא חדשה ולבנה אף שאין דעתו ללבשו בו ביום והיינו כשעשה עירובי תבשילין דאל"ה הרי אסור לו להכין לצורך מחר כ"כ בא"ר אבל בחידושי רע"א הוכיח דאף בלא הניח ע"ת שרי אם היא סמוכה לשבת:

25. משנה ברורה סימן תקכז ס"ק נו

אשתו ובני ביתו של אדם כיון שעירב הבעה"ב הם נטפלין לו ומותרין לבשל אף על פי שלא עירבו לעצמן כלל וגם הוא לא זיכר להם על ידי אח

26. פסקי תשובות תקכז יז

לעניין בנים או בנות נשואים הבאים לבית הוריהם לחג וכן אורחים המתארחים אצל אחרים אם ירצו לאפות או לבשל מפתם ותבשילם של מארחיהם או להדליק נרו לכבוד שבת יש להסתפק אם חייבים בעירוב או שנטפלים לבעל הבית והמנהג שב"ב לבדו מניח והם יוצאים ידי חובה והמחמירים יזכה ע"י אחר ויכוון בפירוש בשבילם ואם ישנים בביתם חייבים מדינא ערוב תבשילין לכן יניחו בביתם ללא ברכה